ווי אזוי צו געווינען

עקסטרא פרייז געלט

אין

דאָום קוקינג סעקשאָנס

ביי עקסיבישאָנס און פעירס!

אין 1930 האבן די געברויכער פון ראבין הוד מעל, געוואונען די פאלגענדע פריזן:

דעם גאָלדענעם מעדאַל
די צוויי זילבערנע מעדאַלן
103 ערשטע פריזן

און א טאטאל פון 225 פריזן אין 40 וואריעטעטן פון היימישע געבעקסן פון יעדן סארט מעל אין וועסטערן עקסיבישאנס. די דאזיקע פעאיקע און דערפארענע בעקערס באטאנען די וויכטיקייט פון אויסקלייבן די בעסטע באטעריאלן און זיי רעקאמענדירן שטארק צו נוצן

Robin Hood FLOUR

באמערקונג! פאלגט נאך די פריזן ליסטן פאר פראווינציעלע עקסיבי־שאנס, קלאם "בי" און קאנ־טרי פעירס פאר ספעציעלע ראבין הוד אנבאטונגען.

זינדיק בלוט

א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם אידישן לעבן אין אמעריקע

פון א. ב.

(פארזעצונג)

ווען זיי זיינען ארויס אין האטעל, זייענען זיי דורכגעגאנגען א פארידאר און זיי זיינען ארויס אין א גרויסן אויסגע־פוצטן זאל, אין וועלכן זיינען געהאנגען עס־לאבע גרויסע אבער שוין פארעלעטערטע שפיגלען. די פענסטער זיינען געווען באר־פוצט מיט גרינע עזווינען און מיט פעלד בלומען. באנטשיק האט זיך אפגעשטעלט פאר א שפיגל, ער האט זיך באטראכט און ער האט באמערקט ווי הינטער אים **זאמלט** זיך צעגויף א חברה און אלע קוקן אויף אים מיט ניינעריקייט. ער האט זיי אלעמען גוט באטראכט.

ער האט זיך גערייט אין אלע זייטן. ער האט גנעזען ארום זיך פארשיידענע פיגיער פון פארבערבערישע טיפן און אויסגעלאסענע פרויען מיט קורצע קלייד־לאך, נאקעטע הענט און נאקעטע פליי־צעס. אלע זיינען אים געווען פרעמד און דערווידער. אויף א ווילע האט ער זיך דערפילט פארלוירן. ער האט זיך געפילט ווי עס פילט א מענש, וואס פאלט אריין צווישן ווילד פרעמדע און דערצו נאך אומסימפאטישע מענשן. ער איז געשטאנען עצטומלט און ער האט געטראכט: וואס וועט ער דא טאן צווישן די דאזיקע לייט? ער קאן זיי נישט, ער האט זיי קיינמאל ניט געזעען, און דא וועלן זיי באלד צו־קומען צו אים, וועלן נעמען צו אים דיי־דען ווי צו אן אלטן באקאנטן — ווי אזוי פארהאלט מען זיך צו זיי? צי וועט אים געלונגען זיי אפצונאגן?

צום ערשטן מאל א בין זיכערקייט האט זיך אים א שאקל געטאן. ער האט דער־פילט אז דער באדן וואקלט זיך אונ־טער די פיס. עס וועלן זיין — האט ער א טראכט געטאן — עס וועלן זיין אומ־אנגענעמלאכקייטן. ער זעט דאך ווי ראַ־זענבערג קוקט אים נאך אויף שריט און טריט. ער ווייסט דאך אז דא גאנצע פאר־טי אין אומיסטנע נעמאכט געווארן כדי מען זאל אים דא דערקענען. עפעס האט דאס הארץ אין אים א ציטער געטאן. עס האט אים שוין איצט באנג געטאן נאך וואס ער האט זיך נאר אריינגעלאזט מיטמן ניין אויף דער פארטי — ער וואלט אפ־שר טאקע געווען גלייכער, ווען ער פאלגט ביטריסן, ווען ער וואלט גלייך געגעבן צו וויסן אז מען זאל קומען ארעסטירן ראַ־זענבערגן! צוליב וואס האט ער דאס אלעס באדארפט? וואלט ער נישט נעכאפט דעם אנענט . . .

אבער באלד האט ער זיך גענומען באַ־רואיקן: עס וועט נישט אויסקומען לאנג צו ווארטן און צו ליידן פון זיי. ס'איז שוין נאך פיר און א ליאדע מינוט וועט די פאליציי אנקומען!

ווארום; געווען איז ער זיכער און ניט שפעטער פון פינף דעם זייגער וועט דער האמעל ארומגערינגלט ווערן. ראַ־זענבערג מיט דער גאנצער חברה וועלן פארהאלטן ווערן.

ביטריס איז אויף געווען שטארק צע־רודערט פון אנפאנג. איצט — ווען עס איז איר אויסגעקומען צו שפילן די ראל אלס איינע פון די דאזיקע פרויען, וואס האבן זיך דארט געפונען, איז איר א שרעק באפאלן. זי האט דערפילט ווי דער עקל, די בושה פרעסן איר אויפן האַרצן.

זי האט זיך געענטער צוגערוקט צו גאלדן און זי האט שטיל צו אים א זאג גע־טאן:

— איך שרעק זיך עפעס פאר דער חברה.

— זייט רואיק — ס'איז אלרייט.

— מיך עקלט.

האלט זיך לעבן מיר.

באלד זיינען זיי ארומגערינגלט גע־ווארן פון דער גאנצער חברה און ראַ־זענבערג האט פייערלאך אויסגערופן:

— זעט ווער עס איז דא? באנטשיק! איינער פון דער חברה איז צוגעגאנגען נעענטער צו אים, האט אים אריינגעקוקט אין די אויגן אריין און ער האט אים שטארק געדריקט די האנט:

— באנטשיק! ווען ביזטו געקומען? מיר האבן דאך געהאט א גרוס אז דו ביזט אין קעסטל!

— מיך נעמט נישט אזוי לייכט אין קעסטל אריין.

— שוין לאנג אז דו ביזט געקומען?

— נעכטן — נעכטן אין דער פרי.

— און זיך נישט געוויזן פאר קיי־נעם?

— נישט געווען קיין צייט . . .

—מיר האבן געהערט אז דו **ביזט** אין פעסל.

— א נעכטיקער טאג! איך בין נישט אריין אין פעסל אפילו. איך האב דריי "שפיקעס" די מארדעס "צעפיקט" און איך האב זיך אפגעטראגן!

ער האט איצט דוקא באקומען קו־ראזש. ער האט זיך אויסגעגלייכט, גע־שטאנען מיט ברייטע צעשעלטע פיס און ער האט גענומען דערצייל אין דאס א־פארגעקומען. ווי ער האט זיך ארויסגע־דרייט פון די אגענטן, וואס האבן אים נעהאט פארהאלטן. ער האט זיך באמיס צו רעדן מיט א מן א גראב קול און מיט א גראב לשון, ווי עס רעדן געוויינלאך מענ־שען פון דער אונטערוועלט. ער האט גע־ווארפן מיט אזעלכע רייד, אז ביסרים האט זיך גערארפט באהערשן ניט ארויסצואוויי־זען איר איבל צו די ווערטער . . .

און נאלד האט אויסגעלאזט:

—ווען איך בין נעכטן געקומען — בין איך גלייך אוועק צו מיין מיידל! איך האב די ערע פארצושטעלן: אט איז מיין מיידל — האט ער אנגעוויזן אויף ביטריסן — מיס וואלף.

חברה האט זיך גענומען באגריסן מיט ביטריסן. האבן גענומען וואַרפן אייגלאך אויף איר און ביטריס איז געשטאנען מיט נאקעטע הענט און טיפע דעקאלטע, האט געפילט ווי אירע באקן פלאמען און זי האט אלע ווילע געווארפן א בליק צו ענין. איר בליק צו ענין איז געווען מיט געבעט, זי זאל איר ארויסהעלפן איר פארלעגנהייט.

די פרויען וואס זיינען געווען דארט, האבן זיך גענומען לאשטשען און מאכן חנד'לאך צו באנטשיקן. באנטשיק האט זיי צוגעוואַרפן וואויליינגערישע אייגלאך, מיט ווערטלאך און ראזענבערג איז שוין נעשטאנען אינגאנצן צעמישט. הייסט עס, האט ער זיך געטראכט: אז דאס איז ווירקלאך באנטשיק? אז דער רוח זאל עס וויסן.

אייניקע יונגע חברהלייט זיינען אריינ־געקומען אין זאל. האבן אויף טאצן גע־טראגן פלעשער בראנדי מיט אנגנאסס־נע גלעזלאך. חברה האבן געשטרעקט די הענט, איבערגעקערט די גלעזלאך אין די העלזער אריין, געטרונקען און געלאכט. נאלד האט אויך געטרונקען, ער האט אבער אין זינען געהאט נישט איבערצוטאפן די מאס, צו טרינקען אזוי פיל, אז עס זאל אויף אים נישט ווירקן, אז עס זאל אים פאר'שיכור'ן.

די מוזיק האט אנגעהויבן שפילן. זיי האבן געשפילט א דושאז טאנץ און די פארלאך האבן זיך אוועקגעלאזט איבערן זאל אין א הייסן טאנץ. די מוזיק האט געמאכט זייער א גרויסן טומל. ראזענ־בערג איז דאן אריין אין א זייטיקן צי־מער, נאך אים זיינען אריין נאך עטלאַ־כע פון דער חברה וואס זיינען געווען באנטשיקס נאענטע גוטע פריינט.

ראזענבערג האט האסטיק א פרעג גע־טאן:

— איז דאס דער אמת'ער באנ־טשיק?

די חברה זיינען געווען צעטומלט.

איינער האט זיך אנגערופן:

— דער רוח זאל עס וויסן. אז דו ווילסט איז עס יא ער און אז דו ווילסט איז עס נישט ער — עפעס זעען זעט ער אויס ווי באנטשיק, אבער באנטשיק איז עס נישט.

א צווייטער האט געזאגט:

— באנטשיק איז געווען העכער! ווי אזוי איז ער פלוצלונג נידעריקער געווארן? און איבעריקנס — אפשר דאכט זיך עס מיר אויס — ער האט א שראם ווי באנ־טשיק — נאזלעכער ווי ער — נאר עפעס איז ער פארט נישט ער.

א דריטער האט זיך ארויסגעזאגט:

— מיר געפעלט ניט זיין קול. באנ־טשיק איז קיינמאל נישט הייזעריק גע־ווען.

אלע האבן זיך געקוויינקלט און זיי האבן ניט געקאנט זאגן אויף זיכער, איז ער יא באנטשיק אדער נישט באנטשיק.

איין חברהמאן האט די גאנצע צייט געשוויגן. ער איז געווען פארטראכט און ער האט זיך צוגעהערט צו די רייד פון די איבעריקע. און ווען ראזענבערג האט זיך צו אים געווענדעט:

— הערט! וואס שווייגסטו? דו דארפסט דאך זיכער וויסן — דו ביזט דאך מיט אים געווען אויסגעקאכט?

דאן האט יענער געענטפערט:

— הערט זשע ניך אויס חברה: דאס איז נישט באנטשיק! ער איז א פאר־שטעלטער! באנטשיק האט זיך גאר אינגאנצן אנדערש געהאלטן! דאס איז א דעטעקטיוו!

— א דעטעקטיוו?

— זיכער! זעט איר דען נישט אז ער האט גאר אנדערש מאנערן!

ראזענבערג איז בלאס געווארן:

הייסט עס, אז זיין חשד איז באגריי־דעט, אז דאס לאקערט מען אויף אים! אויף זיין לעבן. ער האט גענעבן א שלעפ ארויס פון קעשענע זיין רעוואלווער:

—א טויט אים! קיין לעבעדיקער זאל ער נישט ארויס פון דאנען!

— העי! וואס ווילסטו טאן! — האט דער לעצטער פארשוין אויסגערופן

— נישט געכאפט! וואס ווילסטו? וואס איז, ער וועט דען אנטלויפן? איך זאג אז דאס איז נישט באנטשיק. אבער זיכער אין דעם בין איך נישט. דער טייוול זאל עס נעמען! ער זעט דאך אבער פארט אויס ווי באנטשיק.

—דו זאגסט דאך אז באנטשיק איז ניט הייזעריק!

— ווער ווייסט אים? אפשר האט ער זיך צוגעקליבן דעם גארגל? ווער ווייסט?

— אבער זיין האלטונג? זיינע מא־נערן?

— אמת, איך רעכן טאקע אז דאס איז א פארשטאלטער — אבער מען דארף זיין זיכער איידער מען לאזט נאך דעם "שפייער"! — ווען דאס קיילעכל פליט ארויס אין קאפ איז שוין פארפאלן — מען קאן עס ניט צוריק כאפן.

— וואס זשע טוט מען? קא? וואס וואס זשע טוט מען פארט? ווי אזוי ווייסט מען אויף זיכער?

— איך ווייס ניט..

—שלעכט...

— ווארט צו; מיר וועלן עפעס צו־טראכטן.

דערווייל איז א יונג אריין. ער איז צו־נעגאנגען צו ראזענבערגן און ער האט גע־זאגט:

— דער אגענט איז געקומען.

— נעקומען? וואו איז ער?

—ער ווארט אין א דערבייאיקן צי־מע.

דאן האט איינער זיך אפגערופן:

— אלרייט. הער אויס געפט. מיר גיי־ען צוריק אריין אין זאל. דו פיר צו דעם אגענט צום פעסטער וואס גייט אריין פון ווייטקן צימער אין זאל אריין. מיר וועלן טאנצנדיק אים צוטרייבן צום פע־סטער, זאל דער אגענט אים באטראכטן. אפשר וועט ער אים דערקענען, אויב ער איז פון זייערע.

— גוט.

די חברהלייט זיינען צוריק אריין אין זאל. יעדער האט זיך אויסגעפונען זיין פרוי אדער מיידל און אלע האבן זיך גע־לאזט טאנצן. ראזענבערג און אויף אריינ־געקומען, ער האט זיך ארומגעקוקט, און ער איז צוגעגאנגען צו ענין און ער האט איר געפרעגט:

— וואס זשע זיצסטו?

— וואס זשע זאל איך טאן?

— פארוואס טאנצסטו ניט?

— איך ווארט אויף דיר.

— ניין, ווארט ניט אויף מיר. איך בין נאך אביסל פארנומען. טאנץ דערווייל מיט אן אנדערן.

ער אליין האט צוגערופן א יונג צו זיך און ער האט צו אים א זאג גע־טאן:

— נעם מיין ענין פאר א טאנץ.

יענער האט גלייך פארלייגט זיין האנט איבער ענים טאליע און ער האט זיך מיט איר אוועקגעלאזט איבערן זאל טאנ־צען.

ביטריס האט געטאנצט מיט נאלדן און ביידע זיינען געווען צעטומלט. דער זיי־נער איז שוין געווען ווייט נאך פינף און מען הערט נישט און מען זעט נישט גאנרנישט פון דער פאליציי.

— וואס זאל דאס באדייטן — האט ביטריס צו אים א שעפטשע געטאן טאנ־צענדיק.

— מסתמא וועט מען באלד אנקו־מען.

אזוי האט איר נאלט געענטפערט כדי איר צו באראואיקן. אבער אליין איז ער אויך נישט געווען רואיק.

דערווייל האבן זיי דערפילט ווי די טאנצנדיקע פארלאך מאכן זיי ענג דאס ארט און לאזן פאר זיין אן דעם ארט נעענטער צו דער וואנט וואו עס געפינט זיך א פענסטער. זיי האבן פארדעכטיקט אז דאס ווערט געטאן מיט עפעס אן אב־זיכט און דאס האט זיי נאך מער גע־שראקן. זיי האבן איצט געפילט אז עפעס וועבט זיך ארום זיי, אז עפעס רוקט זיך אן אויף זיי.

צו דער זעלבער צייט איז ראזענבערג געשטאנען מיט בוירקן אין א דערבייאיקן צימער לעבן פענסטער. אין צימער האט מען געמאכט פינסטער כדי מען זאל בע־סער קאנען זעען וואס עס טוט זיך אין זאל. די חברה אין זאל האבן אזוי גע־טאנצט, אז נאלד מיט ביטריסן זיינען צוגעשטופט געווארן ביז דער וואנט, האט בוירק גוט באטראכט נאלדן און ענדלאך האט ער זיך אויסגערייט צו ראזענבערגן:

— דאס איז א דעטעקטיוו פון אונזער אפיס:

— א דעטעקטיוו?

— ביי אונז איז פאראן איינער און זיין נאמען איז דזשאו, דאס איז זיין מ. איידלמאן.

ווייטער ארויף, און פאר מיין אויג ווערט אנטפלעקט א טיש פון א 75 פוס די ליינג, און איבער דער נאנצער ליינג פון טיש איז אויפגעשטעלט אן ארקאדע דעקאָרירט פון פארשיידנפארביקע גיר־לאנדן און לענטערנס פון די זייטן און איבערן טיש — א גרויסער לאנגער קאַ־ריידאר אונטערן פרייען הימל, צו ענדע פון קאריידאר ווידער א פאר שילדן מיט אויפשריפטן "מזל־טוב" געבראכט פון פריינט.. פון דאנען קאן מען לייכט באַ־טראכטן דעם גאנצן פרחם וועלכער ציט זיך אויף א ווייטער שטרעקע. די ביימער שטייען שיין און באדייטנד צעוואקסן ווי ווען איך האב זיי צערשט געזעען. עס איז זייער אנגענעם צו באמערקן ווי אלעס איז אויסגעשטעלט סיסטעמאטיש. קאליפאָר־ניע פארט פון באוואסערונג און צווישן יערע פארט 50 דונאם לויפט א וועג וועלכער פירט צו א טויער ביים סוף פון פעלד. ווייטער, אויף א העכערן פלאץ, שטייט א "סיסטערן" וואס אנטהאלט 60,000 קו־ביק פוס וואסער. אין א צווייטער ריכ־טונג איז דא נאך א געביידע וואס אנט־האלט א צווייטן ברונעם מיט אן עלעק־טרישן מאטאר. מיט די דאזיקע 3 וואסער רעזערוואארן קאן מען שוין באוואסערן דאס גאנצע פעלד אן אונטערבערעכנונג. און שיין, זייער שיין איז די פאנאראמע פאר אייערע אויגן ווייט ווייט איז די ערד באַ־דעקט מיט א לעבעדיקן וואקסנדן גרינעם וואלד. די מערסטע ביימער זיינען שוין איבער דריי יאר אלט און נעקסטן יאר וועלן זיי שוין נעבן פרוכט. נעקסטן יאר וועלן שוין פון די ביימער אראפהייננען "תפוחי זהב". די אראנדזשן וועלכע זיי־נען גאנץ באשטימט די בעסטע אין דער וועלט. די קאליפאָרניע נייטיוועל אראנדזשן קאנען זיך ניט פארגלייכן אין קוואליטעט מיט די היגע. עס איז פאקטיש א זויטלאוע אָרענדזש אבער אין זיסער אין איבערפילט מיט זאפט. כדי צו באמערקן אז דער גרייפ פרוכט וואס וואקסט דא (און דער מין פרוכט אין נאר א 5—6 יאר אלט), איז אומפארגלייכבאר בעסער פון די בעסטע פלאָרידא סיטלעס גרייפ פרוכט.

דער פרחם פון די סאסקאטונער אירן וועלכע האבן געהאט א ווייטערן בליק אין דער צוקונפט, האבן זיך פארזארגט מיט א ווערטפולער נחלה, נאר אין גיכן וועלן זיי פראדוצירן אן צושטעלן אראַ־דזישן און גרייפ פרוכט צום וועלט מארק. די מיטגלידער פון גן השרון מענען זיך ווירקלאך פרייען דערמיט און אנדערע מע־נען זיי באמת מקנה זעין. ארץ ישראל שטאלצירט מיט אט דער גראנדיעזע אונטערנעמונג און עס איז דא מיט וואס עס ווערט שוין אין אומגעפעהר מאכן אירע הייסע קונצן. עס בלאזט א קיל ווינטל פון ים. פבוצים דערזעען מיר עטלאכע גרויסע אטאם קומען אין אונזער ריכטונג. דאס קומען נאך געסט און די כלה אויך צוויישן זיי. דער חתן וועלכער איז געווען דא פון אינדערפרי מיט אלע געסט גייען אורונטער צום טויער צו באגעגענען די אנקומענדע. די כלה, באפוצט מיט בלו־מען, ווערט דורכגעפירט דעם טויער גע־ארעמט מיט דו... דא כאפט איר דער חתן אונטער מיט א קוש. אויך די עלט־סטע טאכטער, קלארא, אין חתן'כלה לאזן זיך גיין פאראויס. לצים מורמלען אונטער אן ס'אין עפעס גארניט כדין בישראל אז חתן כלה זאלן גיין גערעמט פאר דער חופה, נאר זיי קימערן זיך גארנים און האלטן זייער וועג. די טיש אין ביידע בעסערדעס זיינען געגרייט פאר טיי מיט צוביסן, און דער עולם נייט אריין און מען נעמט זיך צום טרינקען. עס דויערט א ווייל ביז דער קאנצער עולם לעשט דעם דורשט נאך א גלעזל וואריים. דאן זעצן זיך אלע אויס לעבן לאנגן טיש און א פאטאגראפער נעמט א פאר בילדער. נאך דעם צעשפרייט זיך דער עולם צו באטראכטן די געביידעס און דעם פרחם. דערווייל ווערט צוגעגרייט דער טיש פאר אוונט מאלצייט. אונטערדעסן האט זיך ווייאלעט איידלמאן ארויסגעגאפט אויף איינעם פון די חמור'טשיקעס און פארט רייטנדיק. די טיש זיינען שוין באלאדן מכל טוב און איינציקע וואזאנען מיט לע־בעריקע בלומען באצירן דעם טיש. עס ווערט שוין טונקעלער. אן עולם פון א 150 מענשן זעצן זיך ארום די טישן. א רדיו גאזאלין לאמטערנס ווערן אויפגע־האנגען איבער דער ארקאדע און מען נעמט זיך צו דער אכילה. ווייניגן, קאניא־קען, און אנדערע נעטראנקען בליאסקען אויף די טישן; פלעשער ווערן אויסגעלייי־דיקט און נייע ווערן געבראכט. עס פעלט ניט, עס איז דא גענוג. דערנאך גייט אוועק א סדרה ביר. דער עולם טרינקט און עס הויבט זיך אן צו פילן די שטימונג פון יום־טוב'דיקייט. דער עולם פילט שוין גוט און עס טיילט זיך ארויס א טשער־מאן גראדע פון די יונגסן רייען, און האלט צוערשט א באגריסונגס רעדע. נאכהער שלאגט ער פאר מען זאל פארשרייבן חתן כלה אין ספר הזהב. חתן כלה שפרינגען גלייך אויף אין פראָטעסטירן. עס הויבט זיך אן א דינגעריי אבער חתן כלה באַ־שטייען אויף זייערס, און אזוי ווערט דער פארשלאג דערטרונקען און מען רופט צום ווארט מר. פינקלשטיין פון ווינניפעג. ער רעדט איבער דעם יום־טוב, דעם כאראק־טער פון דעם חתן, און גיט צו אז אויף דעם זעלבן פלאץ אין מיט 4 יאר צוריק געווען ניט מער ווי א מ־דבר. ער דערמאנט זיך אז דאן איז ער מיט מר. איידלמאן ארומגעקראכן אין די וויסטעס וזכנדיק פאסנדן זאמד, און צייגט ענדלאך אן אויף דער וואינ־ערבארער דערגרייכונג אויף דעם זעלבן פלאץ מיט 4 יאר שפעטער. א שוינע עראבערונג. א קאליפרניע אומ־געבונג, איבערן קאפ א קלארער בלויער הימל, אנגעזעצט מיט מיליאנען שטערן. ער דערמאנט זיך וועגן א מיטינג אין דער סאסקאטונער שול, וואו מר. בונים האט גערעדט וועגן א"י, און ניט אומזיסט האט ער זיך אזוי נעריסן פון שול צו די א"י הימלען. ער איז דא דער מר. בונים איצט ביים טיש און קומט צום ווארט. ער רעדט אפ א 10 מינוט אין דער שומר דייטנדיק אויף א פערד באשליסט אז בונים האט שוין געגנג געעדט, שיסט ער אויס צוויי מאל פונ'ם ביקס און טראָגט דעם וואס מר. בונים בעט זיך רחמים. ער האט נאר א סך צו זאגן, דערפאר לאזט אים טאקע דער עולם ניט און ער מוז שטיל בלייבן. עס וויל זאגן א פאר ווערטער איינער פון די פועלים (ארבעטער). נאר ער האט אין קאפ מער ווי איין קעגלשל און דער צונג פלאנטערט זיך אים. פלוצים דערהערן זיך צוויי שאסן און ער בלייבט שטיל. איי־איינציקע ווערטער דריקט אויס דער ארבע־טער צופרידענהייט מיט איידלמאנס באַ־נעמונג. עס דערהערט זיך א שאס פון שומר און ער רעדט שוין מער ניט.

דאן קומט צום ווארט חבר הערצפעלד. ער באנריסט הארציק חתן'כלה, זאגט אז דעם שידוך צווישן זיך האבן זיי געמאכט אין קאנאדע און דא פראווען זיי א געלונ־גענע (זילבערנע) חתונה. נאר די חתונה, זאגט ער, איז פארבונדן מיט נאך א שי־דוך, און דאס איז סאסקאטון מיט ארץ־ישראל, און עס פריינט אים שטארק וואס אויך דער שידוך איז געלונגען און מצליח. עס ווערט א פעלסקעריי מיט די הענט בין אין די קלארע הימלען און דער עולם נעמט זיך צו געזאגט. דא צייגט זיך ארויס הערצפעלד צו זיין דער רעדל־פירער. ער האט מער חסורה פון אלעמען. ער הויבט אן און דער גאנצער עולם האלט מיט אזוי אזוי פארווייל מען זיך שטונדן לאנג בין עס ווערט איבערגעשלאגן פון צייט צו צייט דורך מר. בונים. ער האט טענות פארווארפן מען גיט ניט עפעס עסן, אויב יערער געלעגנהייט אין צו אים צוגעגאנ־גען געלייניגקער פועל, משה'לע רופט מען אים, און משה'לע האט אים "גע־ציינט" א שטיק וואורשט מיט קיים. אבער עסן ניט געגעבן. דעם עולם האט עס אמר־זירט.

עס ווערט שוין 12 ביינאכט, יערער איינער האט איינציקע מייל צו פארן אהיים — דערהערן זיך די קלאנגען פון התקות, די התקות וואס האט א גאנץ יעלן קלאנג אין ארץ ישראל. און מיט דעם צוגאנג אין מער זיך צעגאנגען אהיים.

מען האט פארבראכט זייער א פריילי־כען אוונט, אין פרייען פעלד, אונטער די א"י הימלען. זייער אימפאזאנט, איינ־דרוקספול, ב'האב אזוינס ניט דורכגע־לעבט אין גלות, עס איז ניטא דארט אין גלות אם די אידישע פריידיקייט וואס באַ־געגונג. עס דערהערט זיך א שאס פון הערשט און ער בלייבט שטיל. איי־איינציקע ווערטער דריקט אויס דער ארבע־טער צופרידענהייט מיט איידלמאנס באַ־געגונג. עס דערהערט זיך א שאס פון שומר און ער רעדט שוין מער ניט.

ראן קומט צום ווארט חבר הערצפעלד. ער באנריסט הארציק חתן'כלה, זאגט אז דעם שידוך צווישן זיך האבן זיי געמאכט אין קאנאדע און דא פראווען זיי א געלונ־גענע (זילבערנע) חתונה. נאר די חתונה, זאגט ער, איז פארבונדן מיט נאך א שי־דוך, און דאס איז סאסקאטון מיט ארץ־ישראל, און עס פריינט אים שטארק וואס אויך דער שידוך איז געלונגען און מצליח. עס ווערט א פעלסקעריי מיט די הענט בין אין די קלארע הימלען און דער עולם נעמט זיך צו געזאגט. דא צייגט זיך ארויס הערצפעלד צו זיין דער רעדל־פירער. ער האט מער חסורה פון אלעמען. ער הויבט אן און דער גאנצער עולם האלט מיט אזוי אזוי פארווייל מען זיך שטונדן לאנג בין עס ווערט איבערגעשלאגן פון צייט צו צייט דורך מר. בונים. ער האט טענות פארווארפן מען גיט ניט עפעס עסן, אויב יערער געלעגנהייט אין צו אים צוגעגאנ־גען געלייניגקער פועל, משה'לע רופט מען אים, און משה'לע האט אים "גע־

1 טאָג

נעדיינקס אז מיר קשנען אייך געבן באדינונג אויב איר פארלאנגט, דריי קליינינג אין אלע אייערע אדער פארבן

נ. ב. פארטנער, מאנגרושער

37 266, PERTH DYE WORKS LTD.

אַמבאַסאַדאָר פון קאַנאַדער קאָמערץ

צ ווישן די צאלרייכע קאנאדער אינסטיטוציעס וואס טוען גע־שעפטן הינטער די גרעניצן פון דער דאמיניאן איז די מאנופעקטשורערס לייף אינשורענס קאמפאני. טראוולערס וועל־כע באריין די וועלט זעען אפיסעס פון דער דאזיקער קאמפאני אין די פאראייניקטע שטאטן, גרויס בריטאניע, עגיפטן און דרום אפריקע; אין אינדיע, כינע און יאפאן — אין די פיליפין אינד־לען — אין דרום און צענטראל אמעריקע — אין די וועסט אינדיעס. אין א סך פון די דאזיקע לענדער איז די מאנופעק־טשורערס לייף געווען דער פיאנער פון קאנאדער קאמערץ. אריינברייגענדיק קאנאדער סטאנדארדס פון שפארזאמקייט און באשיצונג, בויענדיק רעספעקט פאר קאנאדער ביזנעס.

THE
MANUFACTURERS LIFE
INSURANCE COMPANY,
HEAD OFFICE • • TORONTO, CANADA

Branch Office: 300 Huron & Erie Bldg., Winnipeg

W. A. KENNEDY, C.L.U., Branch Manager
M. WAISMAN, General Agent

ביכער!—ביכער!

צו שטוינענד ביליקע פרייזן

פארשאפט זיך א שיינע ביבליאָטעק

פאר איינצעלהייטן ווענדעט זיך צו

"דאָס אידישע וואָרט"

געוועזענער סאסקאטונער תושב פיי־ערט זילבערנע חתונה אין גן השרון ארץ ישראל

אלס לאנדסמאן פון די בעלי שמחה, מר. און מרס. איידלמאן, בין איך געווען געלאדן צו דער חתונה, אדער בעסער גע־זאגט, האט מען מיך נאר ניט געלאדן, נאר מען האט מיך איינפאך איינציק מאל אנגעזאגט איך זאל קומען, האב איך טא־קע געפאלגט. די חתונה האט מען באַ־שלאסן פראווען אויף דעם משק אין פריי־ען פעלד, נעענטער צו דער נאטור.

זונטאג דעם 31טן מאי האב איך באַ־שלאסן צו קומען פריער, כדי צו האבן צייט צו באטראכט דעם פרחם נעניעער וועלכן איך האב שוין געזעען מיט איינציקע וואכן צוריק.

מיר פארלאזן תל אביב פאר זון אונ־טערגאנג. מיר פארן פארביי די שכנישע קאלאניעס בין מיר קומען צו רמת גן, וועלכע לויפט הארט ביים אספאלטענעם וועג און שפרייט זיך אויף ווייטע שטרע־קעס איבער טאלן און בערג. פארביי דעם גאנצן וועג צווישן תל־אביב און פתח־תקוה איז ערשט מיט זעקס יאר צוריק גע־ווען א מדבר. אנשטאט זאמד און היכל בליען איצט דארט ארדישע קאלאניעס. איינגעפלאנצט אין א גרינעם טור. עס שפרייטן זיך אויף ווייטקייטן גרינע גערט־נער, מיט פאנטאנען וואס באגיסן די גרינ־סען; פאלמען און אראנדזשן ביימער מאר־שירן שורות'ווייז איבער די בערג און טאַ־לען. באלד קומען מיר צו דער באוואוס־טער קאלאניע פון די פוילישע אידן, בני ברק. אויך דא איז דער באדן איבעראל פארפלאנצט.

אט קומען מיר אריין אין פתח תקוה. די גרעסטע און שטארקסטע קאלאניע. מיט נאנץ פארצווייגטע נאסן און שיינע פא־נאראמען, מיט א באפעלקערונג פון איבער צען טויזנט נפשות. באלד הויבן זיך אבער אן מאסן אראבער וואַרפן אין די אויגן אין מיין שכחה ווערט פארשטערט. צום באדויערן איז פתח תקוה דעם פלאץ וואו הונדערטער ארבעטער נייען ארום אן אר־בעט אין קאנען זיך ניט ערנערן מיט זיי־ערע פאמיליעס, ווערנר אין דער זעלבער צייט זיינען טויזנטער אראבער פארנומען ביי דער ארבעט ביי אידישע קאלאניסטן. די אראבער קומען יערן פרימארגן און זיי־ערע דרפער און גלייך צו דער ארבעט ניט געפרעגטערהייט, א חזקה האבן זיי אין דער דאזיקער קאלאניע.

פון פתח תקוה פארן מיר דורך מגריאל א נייער אידישער ישוב. און דערזעען זיך א היבשע צאל הייזער מיט פרחם און אן ארום, דאס איז כפר סבא, שוין אז עלטערער ישוב ווערט אין שוין א פאר מאל צעשטערט געווארן, אבער די אידישע עפשנות איז שטארק און אידן בויען ווי־דער. איצט האט כפר סבא א באפעלקערונג פון א 600 מיט גוטע אויסזיכטן פאר דער צוקונפט. דאס שטעטל איז גוט איינגע־פונדעוועט, מיט קראמען, אכזוטיר־גנס פלעצער, עס לייגט ניט ווייט פון פון אן דער ים ווינט בלאזט אימער דערפרישנד.

ווייטער נייט ניט דער אטא. מען זאגט מיר אז ס'איז א 15 מינוט נאנג פון דא־נען צו אידלמאנס פלאץ, און איך לאז זיך ארויס צופט. איך גיי פארביי לויטער אידישע פרחם בין אויף קום צו צו א נאנץ אימפאזאנטן אייזערנעם טויער מיט אן אויפשריפט "גן השרון לטד". דער נאַ־מען פון דער סאסקאטונער גזעזלשאפט מען עפעס אן פרוולאטער ס'איז מר. מ. איי־דילמאן. גן השרון איז ארומגעצאמט מיט א הויכן דראטענעם פארקן אויף אייזערנע שטאנגען.

אריינקומענדיק וואַרפט זיך אין די אויגן א גוט געבויטע צעמענטענע צעביי־דע, מיט א ברונעם מיט א פאפגוי מאַ־שין. גייענדיק ווייטער קום איך צו א נאנ־צער רייע געביידעס מיט פארשיידענע אפ־טיילונגען. אונטער א דאך שטייען טראַס־טארס, דיסקן, פלוגן און אנדערע פעלד מכשירים. שטאלן פאר פערד און אייזלען. אפטיילונגען פאר פארשיידענע סארטן ווירטשאפט. אויף דער צווייטער זייט פון די געביידעס געפינט זיך דער אפיס פון בעני איידלמאן, וועלכער איז אויך דער שלאף צימער. ער איז דא א נאנצע וואך אויס'ן לאנד. ער זעט אויס נאנץ צוגע־ברענט פון דער זון און ווי א ריכטיקער געזונטער פארמער. קומט אויף שבת אין תל אביב, אין די שבת'דיקע קליידער. אין ער דער זעלבער "קאלערדש באי" ווי מיר זעען אים אין מאסקאטן. אין א זייט שטייען עטלאכע קלענערע געביידעס פאר די ארבעטער מיט זייערע פאמיליעס און ניט ווייט ארום אויך א הייזקע פון צוויי צימערן וואס ווערן באנוצט פון מיס איי־דיל מאן אלס שלאף צימער און אפיס. נאר הייגט איז עס פארוואנדלט אין א קיר פול מיט גוטע זאכן פאר דער חתונה. ביי דער זייט פון שטיבל שטייט א רונדע בעסער־קע, באוואוסקן פון פלאנצן און בלומען. פון דער צווייטער זייט שטייט נאך א בעסערקע, די ווענט באוואוסקן מיט בלוי־מען און בלעטער, אויך קום צו נענטער ערשט — ס'איז אן אויפגעשטעלטער טויער, שיין דעקאָרירט, מיט אן אויפ־שריפט 25 חתונות כסף של מר ומרת

הויף, זיינע האר. און שוין פון נעכטן און אז איך האב אים נישט געזעען אין אפיס. איז דיינק אז דאס איז ער.

— וואס הייסט דו דיינקסט?

— ווי קאן איך וויסן אויף זיכער?

— וואס הייסט?

— וואס פארשטייסט דא נישט?

—אויב ער איז אחד ענאנען האט ער זיך דאך פארגרימירט אז מען זאל אים נישט דערקענען.

— א, איך פארשטיי.

— נו, געווים.

— וואס זשע בלייבט איצט צו טאן?

— הערן אויס — האט בוירק געזאגט

— אויב דאס איז דער וועמען איך מיין, און איך בין כמעט ווי זיכער אין דעם, אז איך האב קיין טעות נישט, דארף מען זעען און אים מאכן אויס גרי־מירט, דו פארשטייסט?

— יא, איך פארשטיי.

(ווייטערעס — קומט)